YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIDA TA’LIM TARBIYANING O’RNI

Sultonova Nazokatxon Otabek qizi
Farg’ona davlat universiteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Maqola kelajakda yoshlar ma’naviy hayoti uchun muhim ahamiyatga molik bo’lgan ,hozirgi vaqtda ma’naviyatimizda ta’lim tarbiyaning ahamiyati,ushbu sohadagi muammolar va ularni hal etishga oid takliflar mavjud.*

Kalit so’zlar: *yoshlar, ta'lim, tarbiya, islohotlar, bilim, ma'naviy yetuklik, maktab, jamiyat .*

Inson shunday ajib hilqatki u tabiat va jamiyatda paydo bo’ladigan ko’pdan-ko’p muammolarga yoshlikdanoq javob izlay boshlaydi.Odamzodning qadim-qadimdan o’z intilishlariga mos ta’lim va tarbiyani shakllantirish yo’lidagi urinishlar ham uning asl haqiqatni bilish ,hayotning ma’nosini aynan ta’lim va tarbiyatdan izlab kelayotganidan dalolatdir. Bugun O’zbekistonda ijod qilayotgan ,millati ,irqi,dini,e’tiqodi,ijtimoiy kelib chiqishidan qat’iy nazar barcha fuqarolarning xususan yoshlarning xususan yoshlarning ta’lim olishi ,yaxshi muhitda tarbiya topishi taminlangan,bugungi kunda ma’naviyatimizda talim-tarbiyaning ahamiyati katta .Aynan shu sababli mustaqilligimizning dastlabki yillari va ayniqsa yaqin yillar ichida yurtimizda yoshlarning ta’lim olishi ularning kasb-hunar egallashi ,ma’naviy muhitning yaxshilanishga oid ko’plab ishlar amalga oshirildi.Bu ishlardan ko’zlangan asosiy maqsad mamlakatimiz taraqiyyotining yetarlicha ta’minlaydigan ,mamlakatimiz ma’naviy hayotida faol ,mustaqilligini mustahkamlaydigan,uning yutuqlarining kelajakdagi mevasini baxam ko’radigan har tomonlama sog’lom va ma’naviy barkamol ,ulug’ ajdodlarga munosib ‘intelektual salohiyatli ,ilmu bilimga chanqoq yosh avlodni to’g’ri tarbiyalash ,kelakdagi turli g’oyaviy og’ishlar va ma’naviy xurujlarga arshi mustahkam immunitetli yoshlarni tarbiyalashni taqazo etadi.

Jannatmakon hur O’zbekiston kundan kunga chiroy ochib bormoqda. Jahonda oz orniga ega bolib boryapti. Har bir sohada erishayotgan natijalari bunga yorqin misol bola oladi. Bunday natijalarga erishishda albatta yoshlarning o’rni katta. Sport, ilm-fan, madaniyat san’at hunarmandchilik deysizmi barcha sohalarda O’zbekiston yoshlarining o’rni o’zgacha ekanligini aytib o’tish darkor. Tanganing ikki tomoni bolganidek yoshlar hayotida ham uchrab turadigan muammolar ham mavjud.

Bugungi kunda inson taraqqiyoti shunday bosqichga yetib bormoqdaki, endi harbiy kuch emas ,balki, intelektual salohiyat zamonaviy texnologiyalar inson ongini lol qoldiruvchi bosqichga kotarilib bormoqdamiz. Yoshlar ertangi kun davomchilari. Yoshlar muammolari bilan bogliq masalalar mavjud. Yoshlarga kstta etibor berish ulsrgs keng imkoniyatlar yaratish har bir davlatning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Zero, kelajak yoshlar qolida Yoshlarga barcha sharoitlarni yaratib ularga etibor qaratish lozim. Birinchi prezidentimiz aytganlaridek Mafkuraviy urush yadro

poligonlaridan ham kuchliroq ularni oldini olsa boladi, lekin mafkuraviy urushni sezish qiyin deb bejiz aytishmagan. Ommaviy madaniyat niqobi ostida kirib kelayotgan turli illatlarni ozlashtirib olgan har-xil ochiq sochiq kiyimlar, turli goyalarni ilgari suruvchi film va kliplarni tomosha qilishga mukkasidan ketayotgan yoshlarimiz ham bor.

Kompyuter telefon qarshisida soatlab zoravonlik sahnalari aks etgan oyinlarga berilib qalbida berahmlik, shavqatsizlik hissini tomir otishiga zamin yaratib beryapti desak mubolaga bolmaydi. Ularning ruhiy buzilishi ertangi kuniga oz tasirini otkazmasdan qolmaydi. Hatto ayrim osmir yoshdagilar maktab oquvchilari ham pana joylarda tamaki va spirtli ichimliklar ichayotgani achinarli holatdir. Buyuk allomamiz Mahmudxoja Behbudiy ozining olmas yodgorligi bolgan Padarkush dramasida jamiyatimizga yod unsurlarni kirib kelayotganini ham yoritib bergan. Gofur Gulomning Shum bola asarida bozorda sotib olgan oyna ortidagi rasm har bir davr yoshlarining tarbiyasi osha davrning muhim muammosi sifatida qarab kelingani yuqoridagi misollardan anglashimiz mumkin.

Oiladagi nosoglom muhit yani ota ona ortasidagi tortishuvlari va janjallari ham yoshlarimiz ruhiyatiga jiddiy tasir korsatmoqda. Bazi bir holatlarda yoshlarning oz jonlariga qasd qilishlari ham uchrab turibdi. Giyohvand moddalarni istemol qilayotgan yoshlar oqishni ishlashni xohlamaydigan kunim otsa boldi deb yuradigan insonlar ham bor. Bu illat oilalarda naslning buzilishi, jinoyatchilik va ajrimlar sonining ortishiga sabab bolmoqda. Biz oddiy hol deb oylagan narsalar aslida butun jamiyatni inqirozga tutuvchi goyalar bolishi mumkinligi haqida oylashimiz kerak. Hozirgi kunda yoshlarimizning yana bir eng katta global muammolaridan biri bu ishsizlik hisoblanadi. Chunki har bir yosh oliygohni bitirganidan song oziga munosib ish izlaydi. Bunda kattalar togri yol korsatib yordam berishlari juda katta ahamiyatga egadir.

Yaqinda yoshlar muammolari yani ularning qiyin hayotiy vaziyatlari togrisida tadqiqot otkazdim. Men bu tadqiqot natijasida shunga guvoh boldimki asosan yoshlarga ota onalarning befarqligi ekan. Koplab ota onalarimiz farzandlarini tashlab ozga yurtlarga pul topish uchun ketishadi. Ular keyin qarovsiz qolishadi. Bu holatda yomon yollarga kirib ketishlari ham hech gap emas. Eng yomoni ular oz ota onalariga nisbatan bemehr bolib qolishlari achinarli holdir. Mehr bilan ota onaning nazorati ostida ulgaygan farzand bilan mehrsizlik befarqlik bilan ulgaygan farzandning farqi judda katta. Yoshlar bosh vaqtlarini unumli tashkil qilish ham muhim ahamiyatga ega. Yoshlarni internet va kompyuter oyinlariga mubtalo bolib borayotgani ham havotirga bsabab bolmoqda. Ayrim mamlakatlarda Kompyuter giyohvandligidan davolash maqsadida maxsus shifoxonalar ochilgan. Jonli muloqotdan kora ijtimoiy tarmoqlar orqali virtual muloqatga organib borayotgan yoshlarni bu illatdan xolos qilish yolida hali ancha ishlar qilinishi kerak.

Hozirgi yoshlar tarbiya, o'zini tutish, bag'rikenglik madaniyat va vatanparvarlik masalasida bir qator muammolarga duch kelmoqda. Yoshlarimiz teatr, muzeylarga tashrif buyurish, oz yurtlarining diqqatga sazovor joylarini tomosha qilish, badiiy kitoblar mutolaa qilish orniga kun boyi kompyuter va televizior qarshisidan ketolmay

bebaho vaqtlarini behudaga sarflashmoqda. Zamonamizning dolzarb va yer shari aholisini tashvishga solayotgan muammolardan biri ,shubhasiz, ishsizlikdir. Bugungi kunda yoshlar ortasida oliy malumotli bolishiga qaramay nafaqat yaxshi balki, oddiy ish topish ham mushkul bolib qoldi. Otkazilgan tadqiqotlarga qaraganda dunyoda oliy oquv dargohlarini bitirgan 75million talaba ish bilan taminlanmagan.

Jahon banki hisob kitoblariga kora, sayyoramizda ish va oqishda band bolmagan yoshlar soni 600 milliondan oshib ketgan. Shuni alohida takidlab otishimiz kerakki, bugungi kunda jahonda kuzatilayotagan bunday holatlar yoshlarning turmush tarziga salbiy tasir korsatmoqda. Chunki koplab muammolar bilan toqnash kelayotgan yoshlar ozlarini yoqotib qoymoqdalar. Bu nafaqat iqtisodiy ,balki,manaviy tanazzulni ham avj oldirishi mumkin. Shu sababli ham koplab davlatlarning hukumatlari yoshlar bandligini taminlasah va porloq kelajagini yaratish maqsadida kop ishlar qilinishi kerakligini aytib otishmoqda.

Yoshlar ortasidagi ishsizlik korsatkichlarning yuqoriligi -bu katta yoqotish. Yoshlarning energiyasi behuda sarflanmoqda, ularning istedodidan yetarlicha foydalanilmayapti. Bu esa oz navbatida jamiyat uchun ham, inson uchun ham foyda keltirmaydi desak mubolaga bolmaydi. Muhtaram prezidentimizning tashabbuslari bilan 2019-yil 19- mart kuni tashkil etilgan Yoshlarni bosh vaqtlarini unumli tashkil etish boyicha 5 tashabbus togrisidagi videoselektor yigilishi otkazdilar bu ham yurtboshimizning yoshlarga bolgan etiborining yorqin ifodasidir. Ushu 5 tashabbus boyicha yurtimizda koplab ishlar amalga oshirildi. Koplab yoshlarimiz ish bilan taminlandi. Ishbilarmon yoshlar uchun kreditlar berildi. Turmushdan ajragan yosh ayollarimizning bandligini taminlash ham muhim muammolarimizdan biri edi. Ushbu tashabbus orqali bu muammolar ham yechildi. Aynan beshinchi tashabbus xotin-qizlarni ish bilan taminlash tegishli malaka toifalariga ega bolmagan xotin qizlarning manzilli royxatlari shaklantirildi hamda ularni malaka toifalariga ajratgan holda kasbga qayta tayyorlanadi. Bu esa juda quvonarli holatdir.

BMT malumotlariga kora ayni damda dunyoda 156 millionga yaqin yoshlar qashshoqlikda hayot kechirmoqda. Yoshlar ortasidagi bandlike masalasida yana bir muammo bor bolib, u ham bolsa gender muammosidir. Korilayotgan chora tadbirlarga qaramay mehnat bozorida yigit va qizlar ortasida tengsizlik kuzatiladi. 2016-yilgi korsatkichlar tahlil qilinadigan bolsa, ish kuchlarining 53,9 foizi yigitlar 37,3 foizi esa qizlar hissasiga togri kelgan. Farq juda katta ekanligi korinib turibdi. Hozirgi kunda yoshlarimiz maktablarni bitirganlaridan song oliy oquv yurtlariga kirishlari uchun juda keng shart sharoitlar yaratilmoqda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev bitiruvchi yoshlarning 50 foizini oliy oquv yurtlariga qabul qilishni oz oldilariga maqsad qiliganlar. Albatta bu yoshlarimizning yomon yollarga kirib ketmasliklari nopok illatlarga oralashib qolmasliklari uchun katta tosiq bola oladi desak mubolaga bolmaydi. Obekistonda yoshlarga bolgan etiborni yana bir namunasi sifatida keltirishimiz mumkinki Yoshlarga oid davlat siyosati togrisidagi qonunning qabul qilinishidir. Ushbu qonun yuzasidan juda koplab ozgarishlar boldi. Yoshlarga yanada

katta etibor qaratildi. 24- aprel Xalqaro yoshlar birdamlik kuni hisoblanadi. Har yili shu sanada Xalwqaro yoshlar birdamlik kuni nishonlanadi. 24- aprelda nishonlanadigan Xalqaro yoshlar kunidan tashqari 12- avgustda Xalqaro Yoshlar kuni, 10-noyabrda Jahon Yoshlar kuni ham nishonlanadi. Bulardan kozlangan asosiy maqsad jahon jamoatchiligi etiborini yoshlar muammolarini hal qilishga qaratishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ихтиёр Бахтиёрович Хамрақулов (2021). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИ БАРПО ЭТИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ. Scientific progress, 2 (7), 586-592.
2. Ихтиёр Бахтиёрович Хамрақулов (2022). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МОҲИЯТИ ВА ЎЗИГА ХОС ҲУСУСИЯТЛАРИ. Scientific progress, 3 (1), 328-334.
3. Хамрақулов Ихтиёр Бахтиёрович (2022). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИ ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ СТРАТЕГИК ИМКОНИЯТЛАРИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2 (Special Issue 2), 140-146.
4. Хамракулов, И. Б. (2021). Теоретические основы создания и развития малых промышленных зон. In НАУКА СЕГОДНЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ (pp. 49-51).
5. Khamrakulov, I. (2022). Organizational and economic foundations for creating small industrial zones in Uzbekistan. Asian Journal of Multidimensional Research, 11(10), 233-237.
6. Asqarova, A., Xonkeldiyeva, K., Abdumutalibova, X., & Murotova, D. (2021). Issues of increasing the competitiveness of light industry enterprises. In Наука сегодня: проблемы и пути решения (pp. 48-49).
7. Ханкелдиева, Г. Ш. (2017). Перспективы развития электроэнергетической отрасли Республики Узбекистан в условиях модернизации экономических отношений. Бюллетень науки и практики, (12 (25)), 293-299.
8. Хайдаров, Х., Нурматова, И., & Хонкелдиева, К. (2021). Факторы формирования сильного конкурентного рынка в текстильной промышленности. In НАУКА СЕГОДНЯ: ВЫЗОВЫ И РЕШЕНИЯ (pp. 59-61).
9. Ханкелдиева, Г. Ш. (2017). Особенности корпоративного управления в акционерных обществах с государственным участием. Бюллетень науки и практики, (11 (24)), 357-363.
10. Asqarova, A. M., Xonkeldiyeva, K. R., Nomonjonova, F. U., Qodirova, S. Q., & Arabxonova, X. A. (2021). Classification Of Competition In The Market Of Light Industrial Goods And The Factors That Shape It. The American Journal of Management and Economics Innovations, 3(01), 43-46.

11. Asqarova, A. M., Xonkeldiyeva, K. R., Abdukarimova, R. A., Xudoyberdiyeva, X. B., & Egamberdiyeva, N. B. (2021). Theories Of Marketing Strategies To Increase The Competitiveness Of Light Industry Enterprises. The American Journal of Management and Economics Innovations, 3(01), 40-42.

12. Хонкелдиева, К., Рахимова, Х., & Хасанхужаева, У. (2021). Предупреждение преступности среди несовершеннолетних. In Наука сегодня: факты, тенденции, прогнозы (pp. 34-35).

13. Xonkeldiyeva, K., & Xo'jamberdiyev, J. (2020). Экономика и социум.

14. Xonkeldiyeva, K. R. (2021). Features of management of textile industry enterprises based on the cluster approach. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(9), 780-783.

15. Zokirova, S. X., Akbarov, R. F., Isagaliyeva, S. M., & Xonkeldiyeva, K. R. (2021). Sand Distribution In Central Fergana. The American journal of interdisciplinary innovations and research, 3(01), 113-117.

16. Zokirova, S. X., Ahmedova, D., Akbarov, R. F., & Xonkeldiyeva, K. R. (2021). Light Industry Enterprises In Marketing Activities Experience Of Foreign Countries In The Use Of Cluster Theory. The American Journal of Management and Economics Innovations, 3(01), 36-39.

17. Xonkeldiyeva K., & Xo'Jamberdiyev J. (2020). IMPROVING ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS OF INDUSTRIAL PRODUCTION. Экономика и социум, (3 (70)), 145-147.

18. Зокирова, С. Х., Хамракулов, Ж. Б., & Кадирова, Н. Б. (2020). Полевая влагоемкость, влажность почв и песков Центральный Ферганы. Universum: химия и биология, (5 (71)), 5-9.

19. Хонкелдиева, К., & Мўйдинжонова, М. (2020). Актуальные проблемы решения безработицы в Республике Узбекистан. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 18-19).

20. Хонкелдиева, К., & Хўжамбердиев, Ж. (2020). Проблемы развития организации: управленческий и логистический аспекты. In Наука сегодня: история и современность (pp. 17-19).

21. Хонкелдиева, К., & Толибжонова, М. (2020). Механизм формирования инновационного процесса в текстильном производстве как основа адаптации к процессам глобализации. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 15-16).

22. Хонкелдиева, К., & Абдусатторова, З. (2020). Социальная инфраструктура как фактор социально-экономического развития региона. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 17-18).

23. Бахтиёрович, Ҳ. Ж. (2022). ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТАЛАБАЛАРИДА ЭКОЭТИК КОМПЕТЕНТЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЖАРАЁНИГА ҚЎЙИЛИДИГАН ЗАМОНАВИЙ ПЕДАГОГИК ТАЛАБЛАР. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(4), 1-6.

24. Хонкелдиева, К., & Фарохиддинова, З. (2020). Гендерное равенство как ценность права. Наука сегодня: факты, тенденции, прогнозы: материа.

25. Хонкелдиева, К., & Мўйдинжонова, М. (2020). Необходимые условия обеспечения гендерного равенства. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 40-41).

26. Хонкелдиева, К., Рахимова, Х., & Абдусатторова, З. (2020). Проблемы развития социального обеспечения населения. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 42-43).

27. Хонкелдиева, К. (2020). Актуальные вопросы повышения экономического потенциала текстильной промышленности. In Наука сегодня: фундаментальные и прикладные исследования (pp. 13-15).

28. Хонкелдиева, К., & Фарохиддинова, З. (2020). Гендерное равенство как ценность права. In Наука сегодня: факты, тенденции, прогнозы (pp. 61-62).

29. Хонкелдиева, К., & Маматкулова, Ф. (2020). Социально-экономические аспекты устойчивого развития предприятия. In Наука сегодня: факты, тенденции, прогнозы (pp. 36-37).